

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารทางวิชาการ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารงานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ สรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีทัศนคติ
2. แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาของการอาชีวศึกษา
3. แนวคิดการฝึกงาน
4. แนวคิดเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี
5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีทางทัศนคติ

Kotler and Armstrong กล่าวว่า ทัศนคติ (Attitude) เป็นการประเมินความพอใจและความไม่พอใจของบุคคล ความรู้สึกและแนวโน้มของการปฏิบัติที่มีต่อสิ่งของหรือความคิด

ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ (2539 อ้างใน อัญชญา เหมวงศ์กุล, 2545) กล่าวถึง ความหมายของทัศนคติตามแนวคิดของ Thurstone ไว้ว่า ทัศนคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถบอกความรู้สึกของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

โรเซนเบิร์กและโฮฟแลนด์ (2548) กล่าวว่า ผลของการโน้มน้าวใจจะรวมทั้งทัศนคติและความเชื่อไว้ เมื่อมีการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในตัวผู้รับสารจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้และสำนึก การเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์และความรู้สึก และการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม

เพชร เชยจรรยา และคณะ (2538) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่มีการผสมผสานกันอย่างต่อเนื่องต่อวัตถุประสงค์ องค์ประกอบนี้รวมทั้งความเชื่อและการประเมินค่า (องค์ประกอบทางความคิด) ความรู้สึกและอารมณ์ และความเตรียมพร้อมทางพฤติกรรม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นส่วนที่แสดงถึงความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อ (Beliefs) ที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนของความเข้าใจเป็นส่วนประกอบแรก ซึ่งเกิดจากการผสมกับประสบการณ์โดยตรงต่อทัศนคติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งข้อมูล ความรู้และผลกระทบต่อกรรับรู้นี้จะกำหนดความเชื่อ

ซึ่งหมายถึง สภาพด้านจิตใจที่สะท้อนความรู้เฉพาะอย่างของบุคคลและมีการประเมินเกี่ยวกับความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงอารมณ์ (Emotion) หรือความรู้สึก (Feeling) ที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพอารมณ์จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ด้านบวก (Positive) หรือด้านลบ (Negative) ซึ่งประสบการณ์จะมีผลกระทบด้านจิตใจ วิธีปฏิบัติที่ใช้วัดการประเมินผลอาศัยเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม การปฏิบัติ หรือปฏิกิริยา ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่ง

ลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ทัศนคติ เกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติแม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีทัศนคติที่แตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2. ทัศนคติ เป็นการเตรียมความพร้อมภายในจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้และไม่มีเหตุผล

3. ทัศนคติ มีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมินคือลักษณะของความรู้สึกหรือประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็ถือเป็นทิศทางที่ดี เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวกและถ้าการประเมินออกมาไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ ทัศนคติทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่ควรมีทัศนคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น ทัศนคติในทางลบต่อการคดโกงต่อการเล่นพนัน การมีทัศนคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายความว่าถึงทัศนคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น ทัศนคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4. ทัศนคติ มีความเข้ม คือมีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากแสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ไปอีกทางหนึ่ง

5. ทัศนคติ มีความคงทน เป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นหรือถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนๆ นั้น การยึดมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. ทัศนคติ มีทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติอย่างไรต่อเรื่องนั้น ทัศนคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอก

จะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้นและการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ รวมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดง ความไม่ชอบด้วยใจการดูค่าคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้ว อาจเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน

7. ทักษะคิด จะต้องมีความรู้จึงจะมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าทักษะคิดที่แสดงจาก พฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออก บุคคลนั้นปรับปรุงให้ เหมาะสมกับปทัศสถานของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

การวัดทักษะคิด

เนื่องจากทักษะคิดค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของ บุคคลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดทักษะคิดจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของ บุคคลที่แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความเห็น การวัดทักษะคิดของบุคคลอาจทำได้ดังนี้

1. ใช้วิธีการสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เช่น สังเกตพฤติกรรมของผู้ที่พูด ภาษาอังกฤษบ่อย ๆ อ่าน และฟังเทปภาษาอังกฤษเสมอ อาจสรุปได้ว่าบุคคลนั้นมีทักษะคิดที่ดีต่อ ภาษาอังกฤษ

2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การวัดทักษะคิดวิธีนี้เป็นการสัมภาษณ์และการสนทนากัน ซึ่งจะช่วยให้ มองเห็นทักษะคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์หรือคู่สนทนาได้

3. ใช้วิธีให้ตอบแบบสอบถาม การวัดทักษะคิดนอกจากใช้วิธีการสังเกตแล้ว อาจใช้วิธีให้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ เช่นแบบของเธอร์ส โดน แบบของกัทแมน

แบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมักอยู่ในรูปของแบบสอบถาม หรือแบบสำรวจ ที่เรียกว่าแบบวัดทางทักษะคิด

ในการวัดนั้นควรมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. การศึกษาทักษะคิด เป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้น คงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้หรือสังเกตได้โดยตรง การวัดทักษะคิดจึงเป็นการวัด ทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่

3. การศึกษาทักษะคิดของบุคคลมิใช่แค่เป็นการศึกษาทิศทางทักษะคิดของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มของทักษะคิดนั้นด้วย

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการสร้างและพัฒนาทักษะคิด

ทักษะคิดเกิดจากการเรียนรู้และการได้รับประสบการณ์ของบุคคลในช่วงชีวิตของเด็กจนถึง วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (12 – 30 ปี) บุคคลจะได้รับการปลูกฝังทักษะคิดจากสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

1. บิดา มารดา โดยปกติบิดา มารดามักจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ ให้แก่บุตร เช่น บิดา มารดาผู้ที่ชอบความสะอาดก็จะพรั่าสอนและฝึกหัดให้บุตรของตนเป็นบุคคลที่ชอบความสะอาดด้วย

2. ครู อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและดูแลให้นักเรียนเป็นคนดีและมีความรู้ ดังนั้นครู อาจารย์จะอบรม สั่งสอน และถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อและความรู้สึก ให้แก่เด็ก จึงมีศิษย์จำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติทำนองเดียวกับครู เช่น ครูที่ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะมีอิทธิพลในการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นเด็กที่มีวินัยขึ้น

3. เพื่อน จะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้มาก ในการปลูกฝังทัศนคติแก่สมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ เช่น นักเรียนที่หวังความก้าวหน้าในการเรียน จะใช้เวลาว่างไปเรียนพิเศษ ในสถาบันต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันก็จะชักชวนเพื่อน ๆ ไปเรียนด้วย นับว่าเป็นการสร้างทัศนคติโดยอิทธิพลของเพื่อนให้แก่เพื่อน

4. สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญ ในการปลูกฝังทัศนคติแก่เด็กและผู้ใหญ่ได้อย่างมาก โดยเฉพาะรายการจากโทรทัศน์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังทัศนคติ ทำให้มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และความเข้าใจที่สอดคล้องกับ รายการที่เสนอมาเป็นส่วนใหญ่ เช่น เด็กที่ชมรายการโทรทัศน์ที่มีผู้แสดงหေးได้ เด็กก็คิดว่าตัวเอง อาจจะหေးได้เหมือนอย่างในโทรทัศน์ เมื่อไปที่โรงเรียนก็ทดลองหေးปรากฏว่าร่างของเด็กพุ่งชน กระชกแตกเกือบเป็นอันตรายถึงชีวิต

5. สถาบันศาสนา มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก ผู้ที่นับถือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ต่างได้รับการเสริมสร้างทัศนคติไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะ พระธรรม คัมภีร์ไบเบิล และคัมภีร์อัลกุรอาน ได้ปลูกฝังความเชื่อและความรู้สึกนึกคิดไว้เป็นอันมาก เช่น พุทธศาสนิกชนมีการทำบุญกรวดน้ำไปให้แก่บรรพบุรุษและญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว และมีความเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

6. วิทยาการต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ในนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่อาจจะออกมาในรูปแบบ หนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ เทป วีดีโอ และวัตถุจริง สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติให้แก่บุคคล เช่น สังคมไทยในอดีต บุชาและเคารพนับถือครู นักเรียนและนักศึกษาจะต้องเข้าพิธีไหว้ครู เป็นประจำทุกปี

แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา ของการอาชีวศึกษา

ดร.พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2544) กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษา การอาชีวศึกษา ดังนี้

วิสัยทัศน์กรมอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษา (ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา) เป็นองค์กรที่มุ่งมั่นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมสถานศึกษาขึ้นเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ให้เป็นศูนย์แห่งความสามัคคี ที่จะเกื้อกูลทรัพยากรต่อกัน ให้เกิดความแข็งแกร่งในทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพในการผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความต้องการของตลาดแรงงาน และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

นโยบายกรมอาชีวศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา

พันธกิจการอาชีวศึกษา การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ในทุกสาขาวิชาชีพ อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ

เนื่องจากการอาชีวศึกษาหรือการศึกษาระดับวิชาชีพ เป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะความเจริญของประเทศจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพ สร้างผลผลิตและรายได้ของประชาชน

การจัดการศึกษาหรือการศึกษาระดับวิชาชีพให้เป็นที่พึงของเยาวชนและประชาชน เพื่อนำพาไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างแท้จริงนั้น มีแนวทางที่สำคัญ 2 ประการได้แก่

1. ความสอดคล้อง การจัดการอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยพิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นตัวตั้ง มิใช่ความต้องการของสถานศึกษา ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเริ่มจากประชาชน สถาบันครอบครัว ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นเศรษฐกิจในระดับจุลภาคให้มีความเข้มแข็งอันจะส่งผลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศหรือเศรษฐกิจในระดับมหภาคต่อไป

2. คุณภาพ ของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพหรือสามารถทำงานได้จริง โดยไม่ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติมซึ่งการฝึกทักษะต้องให้ความสำคัญประเด็นต่อไปนี้

2.1 ฝึกทักษะวิชาชีพทุกระดับในเชิงบูรณาการ ไม่มองการศึกษาวิชาชีพเป็นแบบแยกส่วน เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงนั้นการประกอบอาชีพมิได้มีการแยกส่วน เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก็ไม่มีการแยกส่วนเช่นกัน ดังนั้นองค์ความรู้หรือทักษะวิชาชีพที่ผู้เรียนเรียนรู้

จึงควรจัดให้มีการบูรณาการ ซึ่งอาจเป็นการบูรณาการระหว่างประเภทวิชาหรือระหว่างสาขาวิชาที่เชื่อมโยงกันตามลักษณะของอาชีพหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นหลักสูตรการอาชีวศึกษาในแต่ละหลักสูตรจึงไม่ควรใช้หลักสูตรสำเร็จเพียงชุดเดียว อาจจัดได้หลาย ๆ ชุดตามความเหมาะสม มีความยืดหยุ่นหลากหลาย แต่อยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด

2.2 เพิ่มทักษะในส่วนของการบริหารจัดการ เนื่องจากในการประกอบอาชีพจริงในสถานการณ์นั้น นอกเหนือจากทักษะเชิงวิชาชีพแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ การบริหารจัดการเชิงการตลาด การเงิน การบัญชีรวมทั้งการบริหารงานบุคคลตามสมควร ทักษะดังกล่าวเป็นส่วนส่งเสริมความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก จึงควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสมควร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพ

นโยบายข้อที่ 1 ปฏิรูประบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย มีองค์กรระดับชาติรองรับ มีการกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติ เร่งรัดผลักดันการรวมกลุ่มสถานศึกษาเพื่อร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชน และสังคม

แนวดำเนินการ

เนื่องจากการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา การจัดการอาชีวศึกษาจึงควรเป็นลักษณะเฉพาะโดยจะต้องผลักดันให้เกิดเป็นอีกองค์กรหนึ่งของกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกเหนือจาก 4 องค์กรหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ คณะกรรมการอาชีวศึกษาบริหารจัดการอาชีวศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. คณะกรรมการอาชีวศึกษา

เป็นคณะกรรมการระดับชาติ มีองค์กรที่เป็นนิติบุคคลคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษารองรับการดำเนินงาน มีภาระหน้าที่หลักดังนี้

- 1.1 กำหนดนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศ
- 1.2 การจัดสรรทรัพยากรในการจัดการอาชีวศึกษาไปยังสถาบันการอาชีวศึกษา
- 1.3 การกำหนดมาตรฐานกลางและควบคุมคุณภาพการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ
- 1.4 การจัดระบบความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนและสังคม ในการพัฒนาการอาชีวศึกษา

2. สถาบันการอาชีวศึกษา

มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- 2.1 เป็นการรวมกลุ่มของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตบริการที่กำหนด
- 2.2 กำหนดภาระหน้าที่ของแต่ละวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาว่าจะจัดการศึกษาในระดับและประเภทใดบ้างที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- 2.3 กำหนดแผนการรับนักเรียน นักศึกษา ของแต่ละวิทยาลัยหรือวิทยาเขตในสถาบันนั้น ๆ
- 2.4 จัดให้มีการวัดผล ประเมินผลร่วมกัน
- 2.5 จัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาของแต่ละสถาบัน โดยอาจมีความแตกต่างจากหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละภูมิภาคนั้น
- 2.6 จัดให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรในการจัดการอาชีวศึกษา เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ ภายในสถาบัน
- 2.7 กำหนดมาตรฐานและควบคุมคุณภาพการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานกลาง

3. สถานศึกษา

เป็นการจัดการศึกษาในวิทยาลัยต่างๆ ในสถาบันการอาชีวศึกษา ดังนั้นวิทยาลัยจึงยังคงมีสถานภาพ และภาระหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษาสนองความต้องการของตลาดแรงงานในระดับท้องถิ่นต่อไป โดยมีรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก แต่มุ่งเน้นการรวมกลุ่มกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกัน และการสร้างมาตรฐานร่วมกัน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

นโยบายข้อที่ 2 ปฏิรูปหลักสูตรอาชีวศึกษา

หลักสูตรอาชีวศึกษาต้องเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ (Multi-Disciplinary) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (Competency) ตามมาตรฐานอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ

แนวดำเนินการ

หลักสูตรอาชีวศึกษาต้องมีการปรับปรุงใหม่โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ลึกและกว้าง เพื่อให้ปฏิบัติงานได้จริง (Solid Knowledge to Solid Practice) ดังนั้นหลักสูตรการอาชีวศึกษาที่ปรับปรุงใหม่จึงควรมีลักษณะดังนี้

1. เพิ่มการฝึกทักษะวิชาชีพให้มากขึ้น
2. เน้นการฝึกในสถานประกอบการจริงภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานจริง

3. จัดหลักสูตรการอาชีวศึกษาในลักษณะของการบูรณาการ ซึ่งควรเป็นการบูรณาการ ความรู้และทักษะวิชาชีพทั้งในระหว่างประเภทวิชา หรือสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ลึกและกว้าง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย

นโยบายข้อที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

สังคมไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ เพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กไทย
2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย
3. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์
4. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู บิดา มารดา ผู้ปกครอง และสังคมไทย
5. ปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

แนวดำเนินการ

เพื่อให้เป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเป็นไปตามความต้องการของ สังคม ควรดำเนินการดังนี้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษา การเรียนในห้องเรียนมิใช่การเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะการเรียน เฉพาะในห้องเรียนย่อมไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนทางด้าน อาชีวศึกษาจะต้องปฏิบัติจริงจากสถานการณ์จริง สิ่งแวดล้อมจริง จากบุคคลที่มีความรู้จริง และ สังคมจริง

2. ไม่จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่แยกกันโดยสิ้นเชิง ควรมีการบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงเนื่องจากการประกอบอาชีพจริง ไม่มีการแยกส่วนเพราะเทคโนโลยี และศาสตร์แต่ละสาขาวิชาไม่สามารถแยกกันได้อย่างชัดเจน

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียน จะต้องปฏิรูปด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายดังนี้

บทบาทครู ครูจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้ ใฝ่รู้ เข้าไปเรียนรู้ในสถานประกอบการพร้อมกับนักเรียน นักศึกษา ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ

1. เพื่อตามให้ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
2. เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน นักศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนในฐานะที่ถือได้ว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนการสอน จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่

1. มีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างมีความสุข
2. เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้
3. เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

หากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม หรือที่เรียกว่า บูรณาการ ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ย่อมส่งผลให้ได้คนไทยที่เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข และเป็นนักวิชาชีพที่มีคุณภาพอย่างแน่นอน คุณสมบัติ 3 ประการ ต่างเป็นปัจจัยเกื้อกูลอาศัยซึ่งกันและกัน

นโยบายข้อที่ 4 ปฏิรูปสถานศึกษา

สถานศึกษาสังกัดการอาชีวศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในสังคมทั้งด้านเทคโนโลยี และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

แนวดำเนินการ

1. การเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีเนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) สถานศึกษาจะต้องสร้างความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) สถานศึกษาต้องพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

- 2.1 เปิดรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และให้บุคคลอื่นเข้ามาศึกษาหาความรู้โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาสื่อแห่งการเรียนรู้ สนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม เช่น สร้าง IT Network ที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายในท้องถิ่นกับระดับชาติ ตลอดจนนานาชาติได้ รวมทั้งร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ผลิตสื่อแห่งการเรียนรู้ สำหรับพัฒนาครู อาจารย์ของสถานศึกษา

- 2.2 ครู อาจารย์ ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้เพื่อการเรียนการสอน โดยนโยบายของกรมอาชีวศึกษา คือ ครู อาจารย์ทุกคนต้องได้รับการศึกษาอบรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพครูต้องปรับแนวคิดและแนวทางปฏิบัติงานที่สำคัญดังนี้

- 2.2.1 ปรับวิสัยทัศน์ โดยคิดใหม่ว่าการศึกษาเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาวิกฤตของสังคมไทยได้

- 2.2.2 ปรับวิธีการปฏิบัติงาน โดยถือว่านักเรียนคือศูนย์กลางของการเรียนการสอน

2.2.3 พัฒนาการก้าวหน้าของวิชาชีพครู โดยการเพิ่มศักยภาพของวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

นโยบายข้อที่ 5 ปฏิรูประบบคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาต้องทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสมบูรณ์พร้อมด้วยทักษะพื้นฐาน (Basic Skill) เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ ทักษะวิชาชีพ (Technical Skill) และทักษะความเป็นมนุษย์ (Human Skill) จำเป็นต้องมีระบบการควบคุม ประเมิน และเสริมสร้างคุณภาพมาตรฐานการอาชีวศึกษา ทั้งในระดับชาติ ระดับสถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา

แนวดำเนินการ

ให้จัดระบบคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับชาติ ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการอาชีวศึกษาที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ กำหนดมาตรฐานกลาง เพื่อเป็นกลไกในการกำกับและประเมินมาตรฐานของสถาบันการอาชีวศึกษาทุกแห่ง

2. ระดับสถาบันการอาชีวศึกษา ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการอาชีวศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา ทำหน้าที่

2.1 ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมมาตรฐานอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันฯ ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานระดับชาติกำหนด และรายงานต่อคณะกรรมการระดับชาติ

2.2 จัดระบบประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จัดอาชีวศึกษาในเขตบริการ

2.3 จัดระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถาบันฯ

2.4 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาภายในสถาบันฯ ให้เป็นไปตามมาตรฐานกลาง

2.5 เตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินจากภายนอก

3. ระดับสถานศึกษา ให้มีการประเมินคุณภาพภายในทุกปี และทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้งนี้โดยให้ยึดหลัก

3.1 ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกชั้นตอน ควรเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.3 สถานศึกษาควรจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี

แนวคิดการฝึกงาน

ความหมายของการฝึกงาน

ดร. พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2544) กล่าวถึงนโยบายการปฏิรูปหลักสูตรอาชีวศึกษาต้องเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ (Multi - Disciplinary) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (Competency) ตามมาตรฐานอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการมีแนวดำเนินการ โดยเพิ่มการฝึกทักษะวิชาชีพ เน้นการฝึกงานในสถานประกอบการจริง ภายใต้อาจารย์ที่ผ่านการอบรมการทำงานจริง

เชมจิต เสนา (2548) กล่าวว่า การฝึกงานคือ การเข้าไปเรียนรู้งานที่เราจะต้องไปสัมผัส และมีส่วนเกี่ยวข้องในภาคหน้าโดยเริ่มจากการสังเกตและทดลองปฏิบัติจริง ตั้งแต่กระบวนการขั้นพื้นฐานไปจนถึงกระบวนการขั้นสูงขึ้นไป รวมไปถึงการได้รู้จักปัญหาของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ต่อไปในอนาคต

ฉวีวรรณ สุวรรณรงค์ (2537 อ้างใน เพียรทอง ธรรมเมืองมูล, 2545) กล่าวว่า การฝึกงานหมายถึง การกำหนดให้ทำงานจริง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองในระยะเวลาที่กำหนด ให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้นำการสังเกตการณ์ คอยพิจารณาข้อบกพร่องและความก้าวหน้าในการทำงาน

วัตถุประสงค์การฝึกงาน

สำนักงานมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกงานไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การบริหารจัดการ พัฒนาวิชาชีพตามสภาพการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติงาน และสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ เกิดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพต่อไปเมื่อสำเร็จการศึกษา
5. เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

หลักเกณฑ์การฝึกงาน

สำนักงานมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กำหนดหลักเกณฑ์การฝึกงานไว้ดังนี้

1. นักศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทุกคน ต้องผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการ หรือแหล่งวิทยากรเป็นระยะเวลาครึ่งหนึ่งของหลักสูตร (ทวิภาคี) ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน และสามารถฝึกงานในสถานประกอบการ 1 แห่ง หรือหลายแห่งตามความเหมาะสม

2. การส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการนั้น ให้เลือกรายวิชาจากหมวดวิชาชีพ ไปพิจารณาว่าสถานประกอบการที่ส่งนักศึกษาไปฝึกงานมีลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ตรงกับเนื้อหาวิชาใดบ้างตามหลักสูตร เมื่อพิจารณาได้แล้วให้เลือกรายวิชาที่มีเนื้อหาตรงกับงานที่ปฏิบัติกันนั้น ๆ เป็นรายวิชาสำหรับฝึกงานในแผนการเรียนของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนและครูฝึก จะต้องกำหนดสมรรถนะของนักศึกษาที่จะต้องปฏิบัติงานได้ จัดทำแผนงานและการประเมินผลร่วมกัน หากเนื้อหาส่วนใดที่สถานประกอบการไม่สามารถจัดฝึกได้ตามที่กำหนดในรายวิชาให้สามารถนำเนื้อหาส่วนนั้นมาจัดฝึกงานในสถานศึกษาโดยจัดสภาพการเรียนการสอนให้เป็นโรงงาน ในโรงเรียน หรือจัดส่งอาจารย์ผู้สอนไปสอนในสถานประกอบการ

3. รายวิชาที่นำไปฝึกงานในสถานประกอบการ กำหนดเวลาในการฝึกงานไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต นั้น ให้สถานศึกษาพิจารณาร่วมกับสถานประกอบการกำหนดเวลาการฝึกได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง เช่น ในระดับ ปวช. อาจกำหนดเป็น 80 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต และในระดับ ปวส. อาจกำหนดเป็น 60 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของลักษณะวิชา สำหรับจำนวนรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในภาคเรียนของการฝึกงานนั้น สถานศึกษาสามารถจัดได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์

4. การฝึกงาน 1 ภาคเรียนควรมีระยะเวลาการฝึกงาน 20 สัปดาห์

5. การกำหนดภาคเรียนสำหรับการฝึกงานทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ควรจัดให้นักศึกษาได้ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 เพื่อเรียนรู้ในวิชาสามัญและวิชาพื้นฐานวิชาชีพที่จำเป็นก่อนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการและอยู่ในสถานศึกษาภาคเรียนสุดท้ายเพื่อเป็นการบูรณาการศาสตร์ที่เรียนรู้ทั้งหมด เข้าด้วยกัน มาปฏิบัติในวิชาโครงการ และเรียนวิชาอื่นๆ ให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ

6. การประเมินผลการฝึกงาน ผู้เรียนต้องมีเวลาฝึกงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการฝึกงานในสถานประกอบการ จึงจะมีสิทธิรับการประเมินรายวิชาและแต่ละรายวิชาที่ฝึกงานใน

สถานประกอบการนั้น ทั้งนี้หากต้องการกำหนดมากกว่าร้อยละ 80 สามารถดำเนินการได้โดยให้เข้าไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

7. การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยครูฝึกหรือผู้ควบคุมการฝึก และอาจารย์นิเทศก์ร่วมกันประเมินตัดสินผลการเรียนรายวิชานั้น ๆ

8. กรณีนักศึกษากลับสถานศึกษาก่อนฝึกงานครบตามวัตถุประสงค์ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาในการพิจารณาคำเนินการ

ข้อปฏิบัติของนักศึกษา

1. เข้ารับการฝึกงานตามสาขาอาชีพในสถานประกอบการที่สถานศึกษาเห็นสมควร
2. ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง
3. แต่งเครื่องแบบของสถานศึกษา หรือชุดฝึกที่สถานประกอบการกำหนด
4. ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานประกอบการ
5. บันทึกรายการฝึกงานประจำวันเสนอให้ผู้ควบคุมการฝึกงานตรวจสอบและลงนามอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
6. รับการประเมินผลจากอาจารย์นิเทศก์และผู้ควบคุมการฝึกงานของสถานประกอบการ
7. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 1 ฉบับ และนำเสนออาจารย์นิเทศก์เมื่อสิ้นสุดการฝึกงาน เพื่อประกอบการประเมินผล

แนวทางการประเมินผลการฝึกงาน

1. การให้คะแนนนักศึกษา ให้สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษา โดยกำหนดแนวทางและวิธีการประเมินผลร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ทั้งสองฝ่ายกำหนดการให้คะแนนนักศึกษาโดยแบ่งสัดส่วนคะแนนของแต่ละฝ่ายดังนี้

สถานประกอบการ	70	คะแนน
---------------	----	-------

สถานศึกษา		
-----------	--	--

อาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา	10	
--	----	--

รายงานฉบับสมบูรณ์	10	
-------------------	----	--

การสัมมนาที่สถานศึกษา	10	30	คะแนน
-----------------------	----	----	-------

การให้คะแนนตามแนวทางข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น สถานศึกษาสามารถร่วมกับสถานประกอบการกำหนดการให้คะแนนเป็นรูปแบบอื่นได้

2. การกำหนดผลการฝึกงานในสถานประกอบการของนักศึกษา ให้สถานศึกษาประเมินผลและให้ระดับคะแนนรายวิชาที่ส่งนักศึกษาฝึกงานในแต่ละรายวิชาตาม “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนการสอน ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545” และ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546”

ขั้นตอนการดำเนินงานการฝึกงานมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังได้แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 – 1 ขั้นตอนการดำเนินงานการฝึกงาน

ขั้นตอน	กิจกรรม	รหัสเอกสาร
1. ประชุมคณะกรรมการฯ	1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 1.2 กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ 1.3 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน	
2. สํารวจข้อมูล	<u>แผนกวิชา</u> 2.1 ประชุมนักศึกษาชี้แจงขั้นตอนการฝึกงาน 2.2 สํารวจข้อมูลสถานประกอบการ 2.3 ส่งแผนกวิชาตามปฏิทินการปฏิบัติงาน	ฝง. 01
3. ติดต่อสถานประกอบการ	<u>แผนกวิชา</u> 3.1 จัดทำสมรณะกลุ่มวิชาฝึกงานในสถานประกอบการ 3.2 ติดต่อขอเยี่ยมชมสถานประกอบการเพื่อสำรวจลักษณะงานของสถานประกอบการ 3.3 จัดทำบัญชีรายชื่อสถานประกอบการและรายวิชาฝึกงาน 3.4 แจงงานทวิภาคีให้สำรวจความต้องการรับนักศึกษาพร้อมแนบ ฝง. 04 <u>งานทวิภาคี</u> 3.5 จัดทำหนังสือราชการส่งแบบสำรวจความต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน 3.6 สรุบบแบบสำรวจความต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน 3.7 แจงแผนกวิชาผลสรุปการสำรวจความต้องการ	ฝง. 02 ฝง. 03 ฝง. 04 ฝง. 05 ฝง. 06, 07 ฝง. 08 ฝง. 09

ตารางที่ 2 – 1 ขั้นตอนการดำเนินงานการฝึกงาน (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รหัส เอกสาร
4. กำหนดรายวิชา	<p><u>แผนกวิชา</u></p> <p>4.1 ตรวจสอบรายวิชาในสถานประกอบการ ที่ต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน เพื่อจัดทำแผนการเรียน หรือปรับแผนการเรียนให้สอดคล้องกับสถานประกอบการ</p> <p>4.2 มอบหมาย อาจารย์ประจำรายวิชาฝึกงานในสถานประกอบการ</p> <p>4.3 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียน</p> <p>4.4 จัดทำรายชื่อสถานประกอบการที่ต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน</p> <p>4.5 แจ้งนักศึกษาทราบ</p>	ฝง. 10
5. ประสานงานส่งฝึกงาน	<p><u>นักศึกษา</u></p> <p>5.1 ยื่นคำร้องขอฝึกงานตามปฏิทินการปฏิบัติงาน</p> <p><u>งานทวิภาคี</u></p> <p>5.2 จัดทำสรุปรายชื่อนักศึกษาที่ยื่นคำร้องขอฝึกงาน</p> <p>5.3 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องทำหนังสือขอความอนุเคราะห์สถานประกอบการรับนักศึกษาฝึกงาน และหนังสือตอบรับ</p> <p>5.4 จัดทำสรุปผลการตอบรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน</p> <p>5.5 จัดทำหนังสืออนุญาตจากผู้ปกครองส่งนักศึกษาฝึกงาน พร้อมทั้งส่งหนังสือตอบรับไปให้</p> <p>5.6 จัดทำหนังสือส่งตัวนักศึกษาฝึกงาน</p> <p>5.7 ประชุมนักศึกษาก่อนออกฝึกงาน</p> <p>5.8 ส่งแบบประเมินให้สถานประกอบการ</p> <p><u>แผนกวิชา</u></p> <p>5.9 จัดทำแบบแจ้งรายวิชาฝึกงานส่งงานทะเบียนและสำเนาส่งอาจารย์ที่ปรึกษา</p>	<p>ฝง. 11</p> <p>ฝง. 12</p> <p>ฝง. 13, 14</p> <p>ฝง. 15</p> <p>ฝง. 16, 17</p> <p>ฝง.18</p> <p>ฝง. 21</p> <p>ฝง. 19</p>

ตารางที่ 2 – 1 ขั้นตอนการดำเนินงานการฝึกงาน (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รหัสเอกสาร
6. นิเทศและติดตาม	ฝ่ายวิชาการ	
	6.1 ประชุม หัวหน้าคณะฯ, หัวหน้าแผนกฯ, หัวหน้างาน ทวิภาคี, อาจารย์ประจำวิชาฝึกงานในสถานประกอบการ	
	6.1.1 แนวทางการนิเทศ	
	6.1.2 จัดทำแผนการสอน	
	อาจารย์ประจำวิชา	
	6.2 นิเทศ ตามแผนการนิเทศ	ฝง. 20
	6.3 บันทึก การนิเทศ การแก้ปัญหา	ฝง. 20
	6.4 ประเมิน ผลการฝึกงาน	ฝง. 22
	6.5 ส่ง ผลการประเมินการฝึกงานตามลำดับขั้น	ฝง. 22
	หัวหน้าคณะฯ หัวหน้าแผนกฯ	
	6.6 ติดตาม ผลการนิเทศของอาจารย์ประจำวิชา	ฝง. 21
	6.7 รายงาน ผลการฝึกงานของนักศึกษา	ฝง. 21
คณะกรรมการดำเนินงาน		
6.8 สรุป ผลการดำเนินงานในแต่ละภาคเรียน		

หมายเหตุ ขั้นตอนและเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ ที่เสนอไว้เป็นตัวอย่าง เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาสามารถพิจารณาปรับ แก้ไข หรือสร้างขึ้นมาใหม่ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

รหัสเอกสารที่ใช้ในการดำเนินการจัดการฝึกงาน

ฝง. 01 คือ แบบข้อมูลสถานประกอบการ

ฝง. 02 คือ แบบสมรรถนะกลุ่มวิชาฝึกงานในสถานประกอบการ

ฝง. 03 คือ แบบสำรวจลักษณะงานของสถานประกอบการ

ฝง. 04 คือ บัญชีชื่อสถานประกอบการและรายวิชาฝึกงาน

ฝง. 05 คือ บันทึกข้อความ

ฝง. 06 คือ หนังสือราชการ เรื่อง สำรวจความต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน

- ฝง. 07 คือ แบบสำรวจความต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 08 คือ แบบสรุปผลการสำรวจสถานประกอบการ ต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 09 คือ บันทึกข้อความ
- ฝง. 10 คือ ประกาศรายชื่อสถานประกอบการต้องการรับนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 11 คือ แบบคำร้องขอฝึกงาน
- ฝง. 12 คือ สรุปรายชื่อนักศึกษายื่นคำร้องขอฝึกงานในสถานประกอบการ
- ฝง. 13 คือ หนังสือราชการ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รับนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 14 คือ หนังสือตอบรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน
- ฝง. 15 คือ รายชื่อนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 16 คือ หนังสือราชการ เรื่อง อนุญาตให้นักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 17 คือ หนังสืออนุญาตจากผู้ปกครอง
- ฝง. 18 คือ หนังสือราชการ เรื่อง ส่งตัวนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 19 คือ แบบแจ้งรายวิชาฝึกงานเพื่อลงทะเบียน
- ฝง. 20 คือ แบบนิเทศนักศึกษาในสถานประกอบการ
- ฝง. 21 คือ หนังสือราชการ เรื่อง การประเมินนักศึกษาฝึกงาน
- ฝง. 22 คือ แบบส่งผลการประเมินการฝึกงาน

การฝึกงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน

กรมอาชีวศึกษา (2541, อ่างใน เพ็ชรทอง ธรรมเมืองมูล 2545) กล่าวว่า การที่นักเรียนได้มีโอกาสฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่ง เพราะจะช่วยให้ได้สัมผัสกับงาน และเครื่องจักรเครื่องมือที่ทันสมัย ในบรรยากาศของการทำงานทางธุรกิจที่ต้องแข่งขันกันต้องรักษาคุณภาพและมาตรฐานของงาน ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ นักเรียนจะได้มีการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และกิจนิสัยในการทำงานที่สอดคล้องกับวิวัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน ดังนั้นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพให้บรรลุตามความหมายของหลักสูตรนั้น จำเป็นจะต้องมีการฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ การที่นักเรียนจะออกไปฝึกงานควรมีการเตรียมตัวเมื่อออกฝึกงาน การปฏิบัติตัวเมื่อกลับถึงสถานศึกษา ซึ่งแนวปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการจัดการฝึกงานของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และกิจนิสัยในการทำงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านทักษะ การฝึกทักษะประสบการณ์โดยตรงให้กับนักเรียน จึงมีการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำเอาวิชาชีพไปใช้ในการประกอบ

อาชีพ ได้ด้วยความมั่นใจนั้นจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ครบทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาและฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งในกระบวนการการเรียนการสอน

การให้นักเรียนได้ฝึกงานในสถานการณืจริงหลังจากการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและฝึกหัดเบื้องต้นในสถานศึกษานั้น ก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนหลายประการ และเกิดความสัมพันธ์กับชุมชนอีกด้วย เช่น ทำให้ชุมชนเข้าใจการศึกษา เข้าใจจุดมุ่งหมายของสถานศึกษามากขึ้น เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

อุดม ปัญญา (2526, อ้างใน อาทิตย์ ประสาทแก้ว 2540) ได้กล่าวถึงผลดีของการฝึกงานของนักศึกษาในสถานฝึกงานอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนไว้ดังนี้

1. ทำให้โรงเรียนพัฒนาชุมชนได้ง่ายขึ้น
2. ทำให้เกิดการประสานงานและร่วมมือกันด้วยดี
3. ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาชีพมากขึ้น
4. ทำให้ค่านิยมที่จะเรียนเพื่อรับราชการอย่างเดียวเปลี่ยนไป
5. ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจในหลักสูตร และนโยบายของรัฐ

เทคนิค ทักษะและวิธีการปฏิบัติงาน

เจนธรรม นำกระบวนการยุทธ (2539, อ้างใน อาทิตย์ ประสาทแก้ว 2540) กล่าวถึงการทำงานไว้ว่า คนเราทำงานเหมือนกัน แต่เจริญก้าวหน้าไม่เท่ากัน นั้นเพราะเขาทำงานไม่เหมือนกัน บางคนทำงานเก่ง บางคนทำงานไม่เก่ง คนที่ทำงานเก่งต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ทำงานเสร็จเร็วและถูกต้องเรียบร้อย สะเอียดลออ
2. แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาที่ยากลำบากให้ลุล่วงไปได้
3. มีความทนทานในการงาน ทำงานได้มากกว่าบุคคลโดยปกติ

ผู้มีลักษณะ 3 ประการนี้ ย่อมจะสามารถสร้างคุณประโยชน์ได้มาก ทั้งแก่ตนเอง สังคมส่วนรวมและประเทศชาติ การจะทำงานให้ได้ครบองค์ประกอบทั้งหมดนั้นจำเป็นต้องรู้วิธีการทำงาน การเรียนรู้วิธีการทำงานนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือ เรียนจากตัวคน ดูตัวอย่างจากคนที่เขาทำงานเก่ง ศึกษาพินิจวิเคราะห์ว่าเขาทำอย่างไรจึงได้ผลงานถึงเพียงนี้ คนเก่งแต่ละคนย่อมมีวิธีการทำงานไม่เหมือนกันทั้งหมด บางคนชอบทำงานเป็นเวลาและตรงเวลา ชอบทำงานด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประณีต บรรจง สะเอียดลออ บางคนไม่ชอบทำงานเป็นเวลา แต่เมื่อทำแล้วจะทำจนเสร็จ ไม่เสร็จไม่เลิก บางคนชอบทำงานเป็นทีม เพื่อกระจายให้ทำเป็นทุกคน และบางคนชอบทำงานด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตามคนที่มีความสามารถในการทำงานจะมีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความประณีตบรรจง
2. ทำงานตามแบบและหลักการ
3. ความขยัน ความปรารถนาในการทำงาน

เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน มีคนกล่าวว่า คนนั้นมีแต่หลักวิชา ไม่รู้จักแนวทางในการปฏิบัติ มีหลายคนกล่าวดูหมิ่นหลักวิชาว่าคนที่มีความรู้หลักวิชานั้นใช้ไม่ได้ ผู้คนที่รู้หลักปฏิบัติไม่ได้ ความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ หรือความว่องไวมีไหวพริบ ที่จะคิดอะไรขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน หรือสมรรถภาพที่จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้านั้น เป็นคุณสมบัติอันล้ำเลิศ ถ้าหากบุคคลที่มีคุณสมบัติอย่างนี้ เคารพต่อแบบแผนและหลักวิชา ก็จะเป็นเลิศ ในความเป็นจริงมีผู้รู้หลักวิชาการมากมาย แต่ไม่รู้จักใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ คนเก่งหรือคนที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน จะต้องประกอบด้วยลักษณะ 2 ประการ คือ เคารพแบบแผนและหลักวิชา กับการรู้จักนำเอาแบบแผนและหลักวิชานั้นไปใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

บุคลิกภาพ คุณลักษณะส่วนตัวและทัศนคติต่ออาชีพ

ชม ภาคภูมิ (2528, อ้างในอาทิตย์ ประสาทแก้ว 2540) กล่าวว่า คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ นั่นคือนักศึกษาฝึกงานที่มีทัศนคติต่ออาชีพดี มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะส่วนตัวดีเมื่อจบการศึกษาออกไปสู่ตลาดแรงงานจะมีความมุ่งมั่นในการทำงานพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่อหน่วยงาน ไม่ว่าจะป็นต่อหน้าที่การงาน หรือต่อตัวผู้ร่วมงาน อันเป็นคุณสมบัติที่ทุกคนหรือทุกหน่วยงานต้องการ

พระเทพเวที (2532, อ้างใน อาทิตย์ ประสาทแก้ว 2540) ได้กล่าวว่า มนุษย์จะต้องพัฒนาตนเองให้รู้ เข้าใจธรรมะ ให้ปฏิบัติสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติอย่างถูกต้อง ความจริงในธรรมชาติหรือในธรรมะนั้น เป็นเกณฑ์ในจุดหมาย คือ ยังอยู่บนพื้นฐานแห่งธรรมะนั้น และเพื่อทำให้ธรรมะนั้นเกิดผลเป็นจริง โดยวางระบบ ระเบียบ แบบแผนต่าง ๆ ที่ทำให้ธรรมะมีผลจริงจึงในการปฏิบัติ

สิ่งที่มนุษย์ตั้งขึ้นเป็นรูปแบบ เป็นระเบียบชีวิต เป็นระบบสังคม เป็นสถาบัน เป็นองค์กร เป็นวิถีชีวิต อย่างที่เรียกว่าวัฒนธรรมทั้งหมดนี้ รวมอยู่ในเรื่องที่เราเรียกว่า วินัย

กฎของธรรมชาติเรียกว่า ธรรมะ กฎของมนุษย์เรียกว่า วินัย มีความสัมพันธ์กันดังนี้

1. โดยหลักการสำคัญ วินัยต้องตั้งอยู่บนรากฐานของธรรมะ คือ ต้องมีความจริงในธรรมชาติเป็นฐานอยู่ ถ้าไม่มีความจริงในธรรมชาติเป็นฐาน วินัยก็ไม่มี ความหมาย
2. การที่เราจัดวางกฎเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลขึ้นในหมู่มนุษย์ก็เพื่อจะให้ ได้ผลตามธรรมะ และมีความมุ่งหมายเพื่อธรรมะนั้นเอง คือ เพื่อจะให้การทำตามธรรมะนั้นเกิดผลเป็นจริงในหมู่ มนุษย์ เราจึงได้วางกฎเกณฑ์ของมนุษย์ขึ้น

ในการพัฒนามนุษย์ระยะยาว ถ้าไม่มีวินัยเป็นฐานก็จะทำให้เกิดความขัดข้อง วุ่นวาย สับสน ฉะนั้นเราจึงจัดวางวินัยเพื่อความมุ่งหมายระยะยาวในการพัฒนามนุษย์ด้วย และด้วยเหตุนี้ วินัยเป็นเรื่องสำคัญในสังคมประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องการโอกาสเหล่านี้ในการที่จะให้มนุษย์มาสื่อ มาแสดงออก เพื่อนำเอาศักยภาพของตัวเองออกมาร่วมในการสร้างสรรค์สังคมอย่างได้ผล

นอกจากความมีวินัยแล้ว สภาพของสังคมที่นักศึกษาฝึกงานอยู่จะผิดไปจากสังคมที่นักศึกษาเคยพบมาจากครอบครัวหรือในโรงเรียน การปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ทำงานร่วมอยู่ด้วย นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องฝึกให้เกิดขึ้น เพราะเท่ากับเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานที่แท้จริงในอนาคต เช่น ความสำคัญและความจำเป็นของการปรับตัว

กันยา สุวรรณแสง (2533, อ้างใน อาทิตย์ ประสาทแก้ว 2540) กล่าวถึง สาเหตุของการปรับตัวว่ามาจากความต้องการ 5 ลักษณะตามแนวคิดของ Maslow ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological need) คือความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ฯลฯ ซึ่งเป็นความต้องการเบื้องต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety need)
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and belonging need)
4. ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem need)
5. ต้องการสัจการแห่งตน (Need for self actualization)

แนวคิดเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

ความหมายของวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 คือวิชาชีพด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่น ที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรฐานวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพดังนี้

1. สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ
2. การจัด ควบคุม และพัฒนาคุณภาพ
3. จัดการระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ
4. แสดงบุคลิกและลักษณะของผู้ประกอบอาชีพด้านธุรกิจ
5. แก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี

6. เข้าใจหลักเกณฑ์และกระบวนการของงานบัญชีการเงิน งานบัญชีชั้นกลาง งานบัญชีชั้นสูง งานบัญชีต้นทุน งานตรวจสอบภายใน

7. บันทึบบัญชีเกี่ยวกับงานบัญชีการเงิน งานบัญชีชั้นกลาง งานบัญชีชั้นสูง งานบัญชีต้นทุน งานตรวจสอบภายใน

การจัดการศึกษาวิชาชีพบัญชี

ปรกรณ์ เพ็ญภาคกุล (2548) ได้เขียนบทความเรื่อง “International Education Standards for Professional Accountants (IES) กับการจัดการศึกษาวิชาชีพบัญชี” ซึ่งกล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับวิชาชีพบัญชีซึ่งกำหนดโดยสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants – IFAC) เรื่องความรู้ทางวิชาชีพแบ่งเนื้อหาของการศึกษาพื้นฐานสำหรับวิชาชีพบัญชีเป็น 3 หมวด คือ

1. การบัญชีการเงินและความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง (Accounting, Finance and Related Knowledge)
2. ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ และองค์การ (Organisational and Business Knowledge)
3. ความรู้และความชำนาญในด้านสารสนเทศ (I.T. Knowledge and Competences)

ผู้เขียน (ปรกรณ์ เพ็ญภาคกุล) มีข้อสังเกตดังนี้

ความรู้ทั่วไป ควรครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

(ก) ความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และความสามารถที่จะวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ [นำไปใช้ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจ และการวิเคราะห์ความเสี่ยง]

(ข) ความสำนึกในความเป็นไทย

(ค) ความรู้ ในศิลปะ วรรณกรรม และวัฒนธรรม ของโลก ของภูมิภาค และของประเทศ ตลอดจนคุณค่าของศิลปะ วรรณกรรม และวัฒนธรรมเหล่านั้น

(ง) ความสามารถในการ คิด ถาม เขียน โดยใช้ภาษาที่ง่าย กระชับ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ เพื่อการสื่อความหมายกับผู้ที่อยู่นอกวิชาชีพบัญชี

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง คุณค่าทางวิชาชีพ (Professional Values) ว่ากระบวนการให้การศึกษาศึกษา และความชำนาญนั้น ต้องทำให้ผู้ที่จะเป็นนักบัญชีวิชาชีพ มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าทางวิชาชีพ เพื่อให้มีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีและเพื่อให้ปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม เพื่อประโยชน์ของสังคมและวิชาชีพ นอกจากนี้เนื้อหาของหลักสูตรควรนำไปสู่ความตั้งใจจริงของนักบัญชีที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับประโยชน์ของสาธารณชน ความรับผิดชอบทางสังคมรวมทั้งความตั้งใจ ที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมิได้จำกัดอยู่เพียง การสัมมนา การอบรม และการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น หากหมายความกว้างออกไปถึงการสนใจใฝ่รู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา โดยกรรมวิธีต่าง ๆ กันด้วย ดังนั้นการเรียนรู้บางเรื่อง บางหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับในส่วนบุคคลควรคำนึงถึงสภาพของประเทศไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนความสอดคล้องกับการมีเศรษฐกิจพอเพียง

จรรยาบรรณวิชาชีพ

มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

บุคคลตามวรรคหนึ่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณหรือมาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าผู้นั้นประพฤติดิจจรรยาบรรณ

มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ให้สภาวิชาชีพบัญชีจัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทย อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
3. ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ
4. ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

ลักษณะของจริยธรรมทางธุรกิจ

สุภาพร พิศาลบุตร (2545 อ้างใน ชลดา ชาติสุทธ, 2546) กล่าวว่าจริยธรรมทางธุรกิจหมายถึง การผลิตหรือการบริการที่มีมาตรฐานเพื่อตอบสนองการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ทั้งผู้ประกอบการ ผู้บริโภค ผู้ร่วมงาน รัฐบาลและสังคม

ระดับของจริยธรรมทางธุรกิจ

1. ระดับบุคคล เป็นระดับพื้นฐานของสังคมเพราะระดับจริยธรรมของบุคคลจะเกี่ยวข้องไปกับทุก ๆ ฝ่าย
2. ระดับองค์กร เกี่ยวข้องกับนโยบาย วิธีการ และกฎเกณฑ์ที่มีในบริษัท
3. ระดับสมาคม การกำหนดกฎ หรือระเบียบทางจริยธรรมในสมาคม เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติของสมาชิก

4. ระดับสังคม เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบแบบแผน จารีตประเพณี ที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ
5. ระดับประเทศ เกี่ยวกับวัฒนธรรม การเมือง ศาสนาและประเพณี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาการอาชีวศึกษา

เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาการอาชีวศึกษา โดยกระบวนการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงได้กำหนดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครูผู้สอนสามารถสังเกตได้ขณะทำการสอน ดังนี้

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครูผู้สอนสามารถสังเกตได้ขณะทำการสอน

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	พฤติกรรมบ่งชี้
<p>1. มีมนุษยสัมพันธ์</p> <p>หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ส่งผลให้บุคคลแต่ละคนสามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้</p>	<p>1.1 พุดจาสุภาพ</p> <p>1.2 ช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>1.3 ไม่เอาเปรียบผู้อื่น</p> <p>1.4 เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี</p> <p>1.5 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น</p> <p>1.6 แสดงกริยาท่าทางสุภาพ</p> <p>1.7 ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>1.8 ยอมรับความสามารถของผู้อื่น</p> <p>1.9 ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม</p> <p>1.10 ชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ</p>
<p>2. ความมีวินัย</p> <p>หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจ ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับขององค์กรหรือสังคมนั้น ๆ</p>	<p>2.1 ตรงต่อเวลา</p> <p>2.2 ปฏิบัติตามกฎระเบียบ</p> <p>2.3 ไม่ประพฤติผิดศีลธรรมอันดี</p> <p>2.4 รักษาสาธารณสมบัติ สิ่งแวดล้อม</p> <p>2.5 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบและข้อตกลง</p> <p>2.6 เข้าร่วมกิจกรรมที่ครู อาจารย์ผู้สอนกำหนด</p> <p>2.7 เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน</p>

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครูผู้สอนสามารถสังเกตได้
ขณะทำการสอน (ต่อ)

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	พฤติกรรมบ่งชี้
<p>3. ความรับผิดชอบ</p> <p>หมายถึงการยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งในสิ่งที่ดีหรือไม่ดีและสามารถควบคุมตนเองได้ มีความมุ่งมั่นและเพียรพยายามในการเรียน และการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ทันกำหนดเวลา มีการวางแผนการปฏิบัติงาน การใช้เวลาอย่างมีระบบและเหมาะสม รวมทั้งปฏิบัติอย่างครบถ้วน</p>	<p>3.1 ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ</p> <p>3.2 ปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ</p> <p>3.3 ไม่เพิกเฉยต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเอง</p> <p>3.4 ปฏิบัติงานถูกต้องตามขั้นตอนที่เหมาะสม</p> <p>3.5 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด</p> <p>3.6 มีความเพียรพยายามในการเรียนและการปฏิบัติงาน</p> <p>3.7 มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนและการปฏิบัติงาน</p>
<p>4. ความซื่อสัตย์สุจริต</p> <p>หมายถึง ความประพฤติที่ตรงและจิตใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง หรือประพฤติชอบในทางที่ชอบ</p>	<p>4.1 ไม่พูดเท็จ</p> <p>4.2 ไม่ลักขโมย</p> <p>4.3 ไม่ทุจริตในการสอบ</p> <p>4.4 ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างมาเป็นของตนเอง</p>
<p>5. ความเชื่อมั่นในตนเอง</p> <p>หมายถึง ความมั่นใจ แน่ใจในแนวความคิด และการกระทำของตนเองอย่างมีเหตุมีผล มีหลักการ ในการที่จะทำงานหรือสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ถูกต้องและเหมาะสม</p>	<p>5.1 กล้ายอมรับความจริง</p> <p>5.2 กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง</p> <p>5.3 กล้าทักท้วงในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง</p> <p>5.4 กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล</p> <p>5.5 เสนอตัวเข้าแข่งขันหรือทำงานท้าทาย</p>
<p>6. การประหยัด</p> <p>หมายถึง ความระมัดระวัง การรู้จักยับยั้ง ในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า</p>	<p>6.1 ใช้ทรัพยากร เช่น น้ำ ไฟฟ้า ฯลฯ อย่างประหยัด</p> <p>6.2 ใช้ทรัพยากร เช่น คน เงิน เวลา วัสดุ ฯลฯ ทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า</p>

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครูผู้สอนสามารถสังเกตได้
ขณะทำการสอน (ต่อ)

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	พฤติกรรมบ่งชี้
7. ความสนใจใฝ่รู้ หมายถึง ความตั้งใจ ความพยายามของบุคคล ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือความมุ่งมั่นในการที่ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอของบุคคล	7.1 ชอบซักถามปัญหาข้อสงสัย 7.2 ชอบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 7.3 ค้นหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ 7.4 มีความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ใหม่
8. การละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน หมายถึง การไม่เสพ ไม่เล่น หรือไม่เกี่ยวข้องกับ สิ่งเสพติดและการพนันทุกประเภทที่ ผิดกฎหมาย หรือมีโทษต่อร่างกาย รวมถึงการ ไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไปสู่การเสพติดหรือ การพนัน	8.1 ไม่สูบบุหรี่ 8.2 ไม่เล่นการพนัน 8.3 ไม่เสพสิ่งเสพติดอื่น ๆ 8.4 ไม่ดื่มสุราและของมึนเมา
9. ความรักสามัคคี หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ชื่นชมยินดี ความพร้อมเพรียงปรองดองกันของบุคคลที่มีต่อ กันและกัน และที่มีต่อองค์กร	9.1 ไม่ทะเลาะวิวาท 9.2 ร่วมมือในการทำงาน
10. ความกตัญญู หมายถึง การแสดงออกถึงการรู้คุณหรือการ สนองบุญคุณต่อผู้ที่มีพระคุณ หน่วยงานที่ตน ทำงานของบุคคล ทั้งด้านความคิดและการกระทำ	10.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน 10.2 มีสัมมาคารวะต่อครู อาจารย์ 10.3 อาสาช่วยเหลืองานครู อาจารย์ 10.4 อาสาช่วยเหลืองานพ่อแม่ ผู้ปกครอง
11. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ โดยสามารถที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของ ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในแ่งมุมใหม่และเป็น กระบวนการใช้ความคิดในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไป แก้ปัญหาได้อย่างประสิทธิภาพ	11.1 พัฒนางานอยู่เสมอ 11.2 คิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดประโยชน์ 11.3 ทำในสิ่งที่มีประโยชน์ซึ่งคนอื่นไม่เคยทำ

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครูผู้สอนสามารถสังเกตได้
ขณะทำการสอน (ต่อ)

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	พฤติกรรมบ่งชี้
12. การพึ่งตนเอง หมายถึง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการเรียนและการทำงานโดยวิถีทางที่สุจริต	12.1 สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ 12.2 สามารถทำงานได้ลุล่วงภายใต้ข้อที่กำหนด 12.3 ทหารายได้ระหว่างเรียนโดยสุจริตและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
13. ความปลอดภัย หมายถึง การแสดงออกทางความคิด หรือการกระทำของบุคคล ในการระมัดระวังขณะปฏิบัติงานของบุคคลเพื่อให้ตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวมพ้นภัย	13.1 ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม
14. ความอดทนและอดกลั้น หมายถึง ความพยายาม ความไม่ย่อท้อในการปฏิบัติงานหรือในการทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคใดในการปฏิบัติงานนั้น ๆ และรู้จักระงับใจควบคุมสติสัมปชัญญะ กริยามารยาท อารมณ์ ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้	14.1 มีสติและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี 14.2 มีความอดทนในการเรียนและการปฏิบัติงาน 14.3 ควบคุมกริยา มารยาทในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้
15. อื่น ๆ	

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพียรทอง ธรรมเมืองมูล (2545) ศึกษาเรื่องการจัดการฝึกงานของนักเรียนแผนกพาณิชยกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนหอศพิษาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานประกอบการขาดความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน ทำให้บางหน่วยงานจัดลักษณะงานที่ฝึกให้แก่ นักเรียนไม่ตรงตามสาขา แนวทางจัดการฝึกงานสรุปว่า ควรมีการกำหนดเงื่อนไขก่อนการฝึกงานวิชาชีพ มีการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาก่อน ควรกำหนดกิจกรรมที่จะต้องฝึก สำหรับการดำเนินงาน ควรให้เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่

ของทุกฝ่ายทั้งนักเรียน อาจารย์นิเทศก์ และผู้ควบคุมการฝึกงาน สำหรับด้านการประเมินผลการฝึกงาน ควรมีการประเมินจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ รวมทั้งควรจัดปัจจัยนิเทศการฝึกงาน สำหรับปรับปรุงการจัดการฝึกงานของนักเรียนแผนกพาณิชยกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนหอศพิษาคมรุ่นต่อไป

นัฐวุฒิ อัมพรศักดิ์ (2542) ศึกษาเรื่อง แนวทางความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการฝึกงานสำหรับนักศึกษา โรงเรียนเชียงใหม่เทคโนโลยี พบว่า จากการสัมภาษณ์เจ้าของสถานประกอบการต้องการให้สถานศึกษานั่นมากที่สุดคือ การให้นักศึกษาที่ฝึกงานมีการประกันชีวิต เน้นการสอนทักษะเพิ่มเติม เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และการจัดสภาพที่แนะแนวอาชีพหรือตลาดแรงงาน ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้ประสานและอาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาฝึกงานคือ การขาดความพร้อมในด้านบุคลากร เวลา และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ผู้ควบคุมการฝึกงานให้ข้อเสนอแนะว่า นักศึกษายังขาดทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและยังขาดความมั่นใจในงานที่ได้รับมอบหมาย จึงให้สถานศึกษานั่นในด้านทักษะมากขึ้นและสิ่งที่เจ้าของสถานประกอบการไม่ต้องการมากที่สุดคือ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนทุนวิจัยและการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

สุดเขต เลิศสกุลณี (2544) ศึกษาเรื่องการติดตามผลการฝึกงานของนักศึกษาสาขาวิชาช่างแมคคาทรอนิกส์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ในด้านความสามารถทางวิชาการที่ได้รับจากการฝึกงาน นักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับเหมาะสม หัวหน้างานมีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับพอใช้ ในด้านทักษะวิธีปฏิบัติงานที่ได้รับในสถานประกอบการ นักศึกษา หัวหน้างานและอาจารย์นิเทศก์ มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับเหมาะสม ในด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษาหลังจากฝึกงาน อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับเหมาะสมอย่างยิ่ง ส่วนนักศึกษาและหัวหน้างานมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับเหมาะสมในด้านสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นขณะฝึกงาน หัวหน้างานและอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับเหมาะสม ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับพอใช้ ด้านวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะฝึกงาน นักศึกษา และอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับเหมาะสม ส่วนหัวหน้างานมีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับพอใช้ ด้านการติดต่อประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับเหมาะสมอย่างยิ่ง นักศึกษาฝึกงานมีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับเหมาะสม ส่วนหัวหน้างานมีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับพอใช้ และด้านการประเมินผลการฝึกงาน นักศึกษาฝึกงานและหัวหน้างานมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า อยู่ในระดับพอใช้ อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าเป็นอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ต่อลาภ สุขพันธ์ (2546) ศึกษาเรื่อง คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดลำปาง พบว่าด้านความรู้ความสามารถ คุณสมบัติที่พึงประสงค์คือ นักบัญชีที่จบระดับปริญญาตรี โดยมีเกรดเฉลี่ย 3.0 ขึ้นไป และมีความรู้ด้านภาษีอากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า คุณสมบัติในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องใช้สำนักงานเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากที่สุด ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศนั้นพบว่า การเขียนภาษาอังกฤษเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากที่สุด ด้านคุณธรรมจริยธรรม สถานประกอบการพึงประสงค์นักบัญชีที่มีความรับผิดชอบมากที่สุดและด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ การไม่ละทิ้งงาน โดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์มากที่สุด

ชลลดา ชาตีสุทธิ (2546) ศึกษาเรื่อง หลักจริยธรรมกับการจัดทำบัญชีของสำนักงานรับทำบัญชี ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานบัญชีได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมว่า เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะนำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ โดยใช้หลักการของบรรษัทภิบาล ซึ่งเป็นหลักในการสร้างคุณค่า นำพาสู่ความรุ่งเรืองและการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงขององค์กรธุรกิจเอกชน ผลการศึกษาในด้านความรับผิดชอบพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แสดงความเห็นสูงสุด ในเรื่องของความรับผิดชอบต่อการมีความละเอียดรอบคอบและการมีวินัยในตนเอง ด้านความโปร่งใสพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แสดงความเห็นสูงสุด ในเรื่องความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง